

TRYGGE SAMFUNN

TIDSSKRIFT FOR KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP (KFB) NR 1 2018

Tema:

Norsk atombereidskap

- Vi må være på vakt
- Forankret i eget planverk
- Hvem hjelper hjelpemansskapene?





Godt nytt arbeidsår!

FUNG. STYRELEDER ANNE-LISE JOHNSEN

De av oss som har levd en stund husker med større og mindre gru årene fra 1950-tallet og oppover. Prøvesprengninger av atombomber i øst og vest. Vi som var barn da skjønne selvfølgelig ikke alvoret, men vi følte at dette berørte de voksne. Nedrustningsavtaler kom i stand, men stadig var trusselen der. Vi er fanget i teknologiens grep. Etter hvert er atomets nytteverdi kommet i forsetet. Vi må tilegne oss viten og kunne håndtere den, uten skrekpropaganda og bruk av frykt som virkemiddel. Det er ikke nødvendig for meg å vite hvor mange atomstridshoder som finnes. Det er tilstrekkelig grusomt å vite at de finnes.

Når dette er sagt må vi ikke glemme den store nytteverdi atomenergien har i vår tid. Brukt til fredelig formål. Som energikilde for strøm og oppvarming kan det være et pre for oss mennesker. Det er viktig å få med seg alle sider og ikke bare de negative.

Ta deg tid til «Totalforsvarskonferansen» i april. Kanskje kan vi bidra i fellesskap. Følg oss på Facebook så er du oppdatert om hvor og når ting skjer i KFBs regi. Trygge Samfunn er også en god kunnskapskilde.

Nyt dagene og gjør det beste ut av dem.

Ydmykhet og kontroll

REDAKTØR JAN ERIK THORESEN



Jordens befolkning øker samtidig som stadig flere land tar steget ut av fattigdom. En naturlig konsekvens er et økende behov for mer energi som skal møte dagens miljøkrav om lave eller ingen CO2 - utslipp. For mange land er det naturlig å satse på kjernekraft. Dette er ikke risikofritt.

Midt oppe i en opphetet sikkerhetspolitisk situasjon følger også økt terrorfare og høyere risiko for uønskede hendelser ved nukleære anlegg og med strålekilder for øvrig. Et ukontrollert utslipp spres raskt over store land- og sjøområder og kan få fatale følger for mennesker og miljø. Det har vi en rekke eksempler på. De stadig tilbakevendende spørsmål er hvor vi skal gjøre av atomavfallet, hvorfor ulykker skjer og hvordan de kan forhindres. Et samfunn som tar kjerne-

kraft i bruk må utvikle kunnskap som ivaretar sikkerheten på alle nivåer og som etablerer sikkerhetskritiske systemer som minimerer risikoen for menneskelige og tekniske feil. Nøkselfaktorene er ydmykhet og kontroll. Vi må være ydmyke for alle små detaljer i sikkerhetsarbeidet og være smertelig klar over at kontrollrutinene stadig må evalueres og, om nødvendig, justeres. I Norge gjør Statens strålevern en stor og viktig innsats. Det føres kontroll, forebygges og øves. Et løpende internasjonalt samarbeid gjenspeiler erkjennelsen av at vi alle har et ansvar for å forvalte kjernekraften og å varsle hverandre om noe skulle inntreffe.

Atomene er grenseløse. Verken mer eller mindre.



Utgiver
Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB)

Besøksadresse: Bygning 60,
Akershus festning
Postadresse: Pb 1550 Sentrum 0015 OSLO
Internett: www.kfb.no
E-post: kfb@kfb.no
Telefon: 23 09 34 58/22 47 82 60

Redaktør
Jan Erik Thoresen
E-post: redaksjon@kfb.no
Mobil: 908 31 362

Redaksjonskomité
Anne-Lise Johansen, Hanne G. Garder
og Jan Erik Thoresen

Utgivelser
Tidsskriftet utgis fire ganger i året
Opplag: 7 300 eks.

ISSN 1890-5285

Abonnement
Tidsskriftet sendes gratis til interesserte.
Abonnement kan tegnes ved å sende en melding til sekretariatet i KFB.

Innhold
Stoff fra tidsskriftet eller våre websider kan brukes fritt ved angivelse av kilde. Artikler og debattinnlegg sendes redaksjonen. De som ønsker innsendt stoff og bilder i retur må angi returadresse tydelig. Innholdet i signerte artikler står for forfatterens eget syn, og representerer nødvendigvis ikke KFBs offisielle mening.

Grafisk produksjon
Design: Aina Griffin
Layout: Sandvik design
Trykk: 07 Gruppen
Forsidefoto: pixabay

KFB har som formål å styrke landets beredskap ved å:

Spre opplysning om Norges totalforsvar og beredskap.

Arbeide for å styrke det sivile samfunns muligheter til å møte krisesituasjoner i fred eller krig.

Søke å høye og samordne medlemsorganisasjonenes innsats i beredskapssammenheng.

Være pådriver overfor myndighetene i beredskapsspørsmål.

aktuell:

Bjørn Olav Knutsen,
sjefsforsker i Forsvarets
forskningsinstitutt (FFI)



Foto: FFI

– Samspill mellom teknologiutvikling og sikkerhetspolitikk

– Som rådgiver for forsvarssektoren skal vi vurdere hvilke muligheter og utfordringer teknologien gir og bidra til løsninger som møter Forsvarets behov, sier sjefsforsker i Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), Bjørn Olav Knutsen. Han har skrevet rapporten «Utviklingen av droner og EUs søken etter strategisk autonomi».

AV JAN ERIK THORESEN

Autonome systemer, det vil si ubemannede farkoster, kjøretøy og droner, er en viktig del av et høyteknologisk forsvar.

– Vi må også se utviklingen av autonome systemer i et større sikkerhetspolitisk perspektiv. Teknologiutviklingen innen autonomi er kommet lenger i USA enn i Europa. Dette faktum vil påvirke samarbeidet innen NATO. Samtidig registrerer vi at USA er blitt mindre villig til å ta en internasjonal lederrolle. En slik situasjon gjør det nødvendig for EU å utvikle en mer selvstendig og enhetlig sikkerhetspolitikk gjennom en strategisk autonomi. Det er hevet over tvil at den teknologiske utvikling i europeisk forsvar vil være avgjørende for EUs framtidige sikkerhetspolitiske ambisjoner. I rapporten har FFI sett nærmere på drivkreftene bak utviklingen av militære droner i et EU-perspektiv. Målsettingen er å lære mer om samspillet mellom teknologiutvikling og europeisk sikkerhetspolitikk, forteller Bjørn Olav Knutsen.

EN SENTRAL UTFORDRING

Spørsmålet om europeisk strategisk autonomi har kommet for fullt på den europeiske dagsorden. I rapporten defineres det som EUs evne til å handle på den internasjonale arena.

– Det er fullt ut betimelig å hevde at den europeiske strategiske autonomien nå blir påtvunget europeere fra amerikansk hold. En betydelig utfordring er at de europeiske medlemsstatene hver for seg ikke vil ha økonomiske ressurser til å håndtere de sikkerhets- og forsvarspolitiske utfordringer de nå står overfor. Europeisk sikkerhet kan bare utvikles i fellesskap. Resultatet må derfor bli mer forsvarssamarbeid og forsvarsintegrasjon mellom de enkelte land, presiserer sjefsforsker Knutsen.

UTVIKLINGEN AV MILITÆRE DRONER

Skal en slik autonomi bli utviklet krever det at de europeiske medlemslandene i EU og NATO blir i stand til å rette opp viktige kapabi-

litetsmangler i europeisk forsvar.

– I rapporten har vi sett nærmere på hvilke drivkrefter som påvirker utviklingen av militære droner og studert sammenhengen mellom utviklingen av slike kapasiteter. Det understrekes spesielt at en europeisk dronekapasitet må være ett av flere tiltak for å avhjelpe kritiske mangler i europeisk forsvar. Rapporten identifiserer to drivkrefter bak utvikling av en europeisk dronekapasitet, de kapabilitetsfremmende og de teknologifremmende drivkreftene. Gjennom å studere utviklingen av en europeisk dronekapasitet bidrar rapporten med en ytterligere informasjon til forskningsfronten. Rapporten finner at de kapabilitetsfremmende drivkreftene har størst innvirkning på utviklingen av en europeisk dronekapasitet. Denne drivkraften vektlegger behovet for å håndtere europeiske kapabilitetsmangler og sikkerhetsbehov. Den teknologifremmende drivkraften er på sin side opptatt av USAs bekymring for den globale teknologispred-



ningen. Dette vil innebære økt amerikansk behov for å videreutvikle teknologibasen slik at man blir i stand til å opprettholde evnen til global maktposisjon. En europeisk dronekapasitet vil ikke i vesentlig grad bidra til å lukke det teknologiske gapet mellom USA og Europa. Samtidig understreker rapporten at det er klare sammenhenger mellom sikkerhetspolitiske strategier og innovasjonsstrategier knyttet til utviklingen av ny teknologi, fremhever Knutsen.

TRE DIMENSJONER

Ved innfasingen av en europeisk dronekapasitet dreier det seg om tre dimensjoner; den strategiske, den teknologiske og den etiske.

– Den strategiske vektlegger Europas særegne sikkerhetsutfordringer, noe som gir seg utslag i økt etterspørsel etter droner for maritim overvåking med kapasitet til å operere i kystnære områder. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa vil påvirke den teknologiske dimensjonen. Dette kan gi seg utslag i nye samarbeidsformer for europeisk forsvar, eksempelvis et permanent strukturert samarbeid og satsing på systemer som kan opptre autonomt. Det sistnevnte reiser en hel rekke etiske utfordringer som vil påvirke synet på EU som sikkerhetspolitisk aktør, sier sjefsforsker Bjørn Olav Knutsen ved FFI.



Foto: iStock



Foto: Forsvarets mediesenter

STOR TILLIT TIL POLITIET

Så godt som hele befolkningen føler seg trygg i Norge, viser innbyggerundersøkelsen 2017.

Politidirektoratets årlige innbyggerundersøkelse viser at fire av fem nordmenn har tillit til politiet. Befolkningens inntrykk av politiet på ulike områder er stort sett uendret siden 2015, men det er endring på to av dem. Inntrykket av responstiden er noe dårligere enn i fjor, mens inntrykket av evnen til å ta rettferdige og upartiske avgjørelser er blitt noe bedre. Det er stor variasjon i inntrykket av politiet på de ulike områder. Best inntrykk har befolkningen av politiets evne til å behandle folk med respekt, mens færrest har godt inntrykk av politiet når det gjelder å pågripe personer som har begått innbrudd. Så godt som hele befolkningen føler seg trygg i Norge. Det er små forskjeller mellom politidistriktene, og ni av ti føler seg trygge i alle distrikter.

BEKYMRET FOR ID-TYVERI

Andelen som bekymrer seg for svindel på internett og ID-tyveri er relativt høy i befolkningen. Disse to hendelsene er beslektet og representerer et område hvor befolkningen også er usikre på politiets kompetanse. Det er relativt lave andeler som har et godt inntrykk av politiets evne til å håndtere disse utfordringene.

FORNØYD MED KONTAKTEN

63 prosent av befolkningen har vært i kontakt med politiet i løpet av det siste året. I det alt vesentlige dreide kontakten seg om egeninitierte og praktiske gjøremål, mens en av fire har brukt politiets nettsider. De fleste som har hatt kontakt er fornøyde med kontakten som sådan, mens bare seks av ti som har levert en anmeldelse er fornøyde.

UNNLATER Å ANMELDE

En av fire nordmenn har vært utsatt for noe kriminelt i året som gikk, noe som er en økning fra året før. Den vanligste formen for kriminalitet er datakriminalitet og annen form for internettkriminalitet. Andelen som har vært utsatt for dette har økt siden året før. Dette er også de former for kriminalitet som i minst grad anmeldes. Ulike former for innbrudd og tyveri er de former for kriminalitet som i størst grad anmeldes. Den vanligste årsaken til at en unnlater å anmelde forholdet er inntrykket av at saken vil få lav prioritet eller ikke kommer til å bli oppklart.

LIVVAKTTJENESTEN:

SYNBAR, MEN DISKRET

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har det nasjonale ansvaret for å utføre livvakt-tjeneste på norsk territorium for norske og utenlandske myndighetspersoner.

Gradvis har behovet for å beskytte myndighetspersoner økt i takt med samfunnsutviklingen. Regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter er dem som i særlig grad er utsatt for trusler. Kongehuset har egen livvaktstjeneste, Den kongelige politileskorte, som er underlagt Oslo politidistrikt.

ANGREP OG TRUSLER

PSTs livvaktstjeneste blir utført i nært samarbeid med de enkelte politidistrikter. Livvaktene følger også enkelte norske myndighetspersoner på reiser i utlandet. Tjenesten utføres i tråd med føringer fra Justis- og beredskapsdepartementet, nedfelt i en egen instruks. Oppdragene omfatter hovedsakelig nærsikring av den aktuelle myndighetspersonen, men er nok mer omfattende enn som så. Samspillet mellom de enkelte livvakter og bl.a. analytikere, som utfører det forebyggende arbeidet i PST, er av avgjørende betydning for å verne myndighetspersonene på best mulig måte mot angrep og trusler.

VURDERER TRUSSELBILDET

PST har til enhver tid ansvaret for å analysere hvilke sikkerhetstiltak hver enkelt myndighetsperson trenger. Disse analysene munner ut i spesifikke trusselvurderinger som er avgjørende for behovet i spesielle situasjoner. Sammen med Politidi-

rektoratet (POD) anbefaler PST aktuelle tiltak, men det er politimestrene i de aktuelle politidistrikter som avgjør hvilke tiltak som skal settes ut i livet.

PÅ REISE I UTLANDET

Når statsråder eller stortingsrepresentanter er på reise i utlandet er det i utgangspunktet det aktuelle landet som har ansvaret for å sikre de besøkende. Land med særlig risiko kan la væpnede livvakter følge med dersom vertslandet godtar det. Lederen for livvaktene er da liaison til det respektive lands sikker-

hetsmyndigheter og fungerer som sikkerhetsrådgiver for delegasjonen.

SPESIALOPPLÆRING

Alle livvakter i PST er polititjenestemenn som har gjennomgått en grundig spesialopplæring. Både menn og kvinner er livvakter i PST. Et omfattende treningsprogram, jevnlig øvelser og obligatoriske tester, gjennomføres for at alle livvakter til enhver tid er på topp, både fysisk og taktisk. Utdanning og trening skjer i nært samarbeid med Politihøgskolen og Den kongelige politileskorte.



Foto: PST

En milepæl er nådd

Tall fra Politidirektoratet viser at det aldri tidligere har vært ansatt flere i politiet. Siden slutten av 2013 har Norge fått over 2.250 flere årsverk i etaten. Av disse er nær 1.300 politituttannede. Ved utgangen av 2017

var det 17.025 årsverk ansatt i norsk politi mot 14.770 på samme tid i 2013. Dette gir en politidekning på 1.89 pr. tusen innbyggere.

– Økt bemanning er avgjørende for å sikre at politiet kan levere gode

tjenester. Målet er at vi i løpet av 2020 vil ha to polititjenestemenn pr. tusen innbyggere på nasjonalt nivå. Det målet vil vi nå, heter det i en pressemelding fra Justis- og beredskapsdepartementet.



M109 under øvelsen Joint Viking.

Foto: Ole - Sverre Haugli, FMS

HÆREN HAR FÅTT NYTT ARTILLERI

Tett opp under jul i fjor undertegnet Forsvarsmateriell og den sørkoreanske leverandøren Hanwha Land Systems en kontrakt for levering av et 155 mm artillerisystem til Hæren. Systemet, som går under navnet K9 Thunder, tilfredsstiller Hærens krav

og er anskaffet av flere land. Kontrakten omfatter 24 skyts med tilhørende ammunisjonskjøretøy, ammunisjon, logistikk- og utdanningsmaterieill.

De første vognene er på vei til Rena der Våpenskolen og Hærens hurtige

reaksjonsstyrke hører til. Deretter vil Setermoen få sine vogner.

Det nye artillerisystemet skal erstatte det aldrende M109-systemet. Hovedleveransen vil skje i 2020 og har en kostnadsramme på ca. 3,2 milliarder kroner.

Oftere avslag til uansvarlige byggeprosjekter

Klimaendringer gjør at kommunene må stramme grepet om tvilsomme «luftslott».

Selv om beliggenhet og utsikt er aldri så fin, er det ingen selvfølge at en kan få byggetillatelse på steder der flom og skredfare truer. Drømmehuset kan fort bli et «luftslott». I Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) pekes det på at klimaendringene har ført til et økende antall naturutløste hendelser. DSB er bekymret for at ikke bare private hjem, men også næringsgrunnlaget i enkelte områder kan bli redusert eller ødelagt. Dette kommer i tillegg til de menneskelige lidelser.

«Konsekvensene av klimaendringene er kostbare og vil i fremtiden utfordre norsk økonomi», skriver DSB-direktør Cecilie Daae i en kronikk. Hun mener at kommunene spiller en

nøkkelrolle når det gjelder håndtering av konsekvensene og at arbeidet med sikkerheten må intensiveres.

I skaderapporter etter store hendelser fremgår det at mange kommuner har bedret sin beredskap. «Men dessverre er ikke kommunene kommet like langt i arbeidet med forebyggende samfunnssikkerhet. DSB mener at kommunenes risiko- og sårbarhetsanalyser ikke i nødvendig grad ivaretar hensynet til et klima i endring. Slike analyser utføres i stor grad av eksterne konsulenter, og kommunenes fagmiljøer er ofte lite involvert. Dette kan føre til at analysene ikke blir gode nok, og at kommunene ikke får eierskap til dem,» skriver DSB-direktøren.

En annen utfordring er at flertallet av arealplanleggere i norske kommuner ikke har bakgrunn fra samfunnssikkerhetssfeltet. Ofte har disse personene bare en liten prosentdel av sin stilling til formålet.

«Det er viktigere enn noen gang at administrasjonen i kommunene har den faglige tyngden som er nødvendig for å synliggjøre hvilke konsekvenser klimaendringer vil få for liv, helse og materielle verdier. Kanskje må kommunepolitikere oftere si nei til utbygging, selv om utbyggerne blir skuffet. Det vil bli billigere og mindre belastende for alle i det lange løp», skriver Cecilie Daae.

Ubalanse mellom ressurser, struktur og oppgaver

En evaluering av langtidsplanen for forsvarsektoren for perioden 2013–2016 er likevel oppløftende.

De økonomiske forutsetningene som lå til grunn for langtidsplanen er i stor grad innfridd, slår evalueringen fast. I løpet av den tiden som er gått er det imidlertid både synliggjort og erkjent at sektoren til dels har betydelige økonomiske utfordringer, sett i forhold til ambisjonsnivået. Dette har igjen påvirket utviklingen av den operative evnen. Forsvarsstrukturen er ikke videreutviklet fullt ut i henhold til langtidsplanens forutsetninger. Til tross for dette er Forsvarets overordnede oppgave likevel blitt tilfredsstillende løst med understøttelse av forsvarsektorens øvrige etater.

De viktigste årsakene til utfordringene så langt er sammensatte og må relateres til så vel eksterne som interne forhold. Valg og prioriteringer tilknyttet internasjonale bidrag,



Foto: Torbjørn Kjosvold, Forsvarets mediesenter

konsekvenser av endret sikkerhetspolitisk situasjon, uforutsett kostnadsutvikling og håndtering av kostnadsvekst er de årsakene som oppgis i evalueringen. Det var ikke i tilstrekkelig grad tatt høyde for de økonomiske konsekvensene av disse

forholdene i grunnlaget for langtidsplanen, og det har gitt en ubalanse mellom ressurser, struktur og oppgave.

Evalueringsrapporten ligger ute på www.regjeringen.no

FORSKNING VIKTIG FOR SAMFUNNSSIKKERHETEN

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) bidrar med et bredt spekter av tjenester.

I FFIs bygninger på Kjeller er det hektisk aktivitet. Instituttet er bevisst på sitt samfunnsansvar om å bidra til at kunnskap og forskning kommer bistandsressursene til gode. Et godt eksempel på dette er samarbeidsprosjektene med Politidirektoratet (POD). Det går blant annet på langtidsplanlegging av materiell og personell, og med ekspertise innen hva slags hjemmelagde eksplosiver politiet kan møte på.

– Et annet viktig bidrag er testing av skytevåpen og ammunisjon. Vi tar inn prøver med ukjent innhold for å kontrollere dem for kjemiske og biologiske farer, sier Janet Martha Blatny, avdelingssjef for beskyttelse og samfunnsikkerhet.

I nær fremtid kommer det på plass en avtale som formaliserer FFIs

rolle som mottak for ukjente CBRN-trusler (kjemiske, biologiske, radioaktive og eksplosive). Det gjør at instituttet kan ta imot prøver døgnet rundt.

NYTTIGE BESØK

Politiets beredskapstropp er blant dem som med jevne mellomrom besøker laboratoriet ved FFI. For kort tid siden ble beredskapstroppen orientert om fire typer hvitt pulver som laboratoriet har fått eller kan tenkes å få inn til analyse. Det dreide seg om ett radioaktivt, ett kjemisk (fentanyl), ett biologisk (Anthrax) og ett eksplosivt. Teknikere og forskere forklarte hvordan de behandler og analyserer slike prøver på laboratoriet og ute i felten.

STOPPE DRONER

Elisabeth Rise, som er seksjonssjef i Politidirektoratet, understreker at FFI vil være en viktig samarbeidspartner i tiden som kommer.

– Trusselbildet endrer seg og vi må endre oss i takt med det. En slik omstilling krever et samarbeid med forskningsinstitusjoner, sier hun.

En som allerede samarbeider med FFIs laboratorium er Johnny Lian ved Politiets bombegruppe.

– Det har vært nyttig å se mangedelt her på FFI. Jeg håper vi også kan samarbeide om anti-drone tiltak, som er et ansvar jeg har fått, sier han.

HVEM HJELPER HJELPEMANNSKAPENE?

«Verdikonferansen 2017» tok opp et tema som er forsømt av den operative delen av sikkerhets-Norge.

AV JAN ERIK THORESEN



NVEs anleggsarbeid ved flomfare. Snøskred over elva Driva i kommunene Oppdal og Sunndal

Foto: Simon Oldani, NVE

HVEM OVERTAR HJEMME?

Hovedtillitsvalgt I-styrkene, Aleksander Gudmundset, Heimevernet, fortalte at han til daglig jobber i bank. Han opplyste at Innsatsstyrkene består av personer som representerer et snitt av samfunnet.

«Styrken bygger på sivil kompetanse. Jeg skal medgi at kombinasjonen soldat og bankansatt er krevende. All aktivitet er lagt til helgene. Vi må gå pliktige kurs og være på beredskapsøvelser som ikke er varslet på forhånd. Jeg er heldig som er gift med en lærer. Hun rekker å hente i barnehagen om ettermiddagen. Mitt frivillige engasjement skaper, naturlig nok, noen konflikter med arbeidsgiver, selv om banken er forståelsesfull. Dette gjelder alle sivile arbeidstakere. Selvstendige næringsdrivende og studenter – alle har sine problemer å løse,» sa Gudmundset i sitt foredrag. Han pekte på utfordringene med hvem som skal overta hjemme, fritidsaktiviteter som må vike og den stadige snev av dårlig samvittighet. Gudmundset påpekte at soldatenes kontrakt må revideres og at familien også må være en del av planverket. «I dag er det den enkelte soldats ansvar å sørge for logistikken» sa Gudmundset.

HVA MED FAMILIEN?

Oberstløytnant ved G-I Brig N Beate Overvik, sa i sitt foredrag at ivaretagelse av familiene også er en utfordring for Forsvaret. «Vi skal til enhver tid opprettholde beredskapen for forsvar av Norge og støtte de sivile myndigheter. For de ansatte i Forsvaret dreier det seg om øvelser på kort varsel. Ikke alltid vet en for hvor lenge. Mobiltelefonen blir igjen hjemme. Kontakt med familien blir vanskelig. Norge er et foregangsland om likestilling. Allmenn verneplikt er innført. Ivaretagelse av familien ble høyaktuelt ved kvinnenes inntog i INTOPS. Vi har fått Familiekontakt i

Hva skjer når begge foreldrene har tjenesteplikt og må rykke ut ved alvorlige og vedvarende hendelser? Hvem tar seg av barna, kjøring og henting til og fra skole og barnehage? Og hvis besteforeldrene bor langt vekk eller er syke og ikke kan trå til? Er dette noe som er forsømt fra myndighetenes side? Er spørsmålsstillingen for «vanskelig»?

«Verdikonferansen 2017» i regi av Kvinners Frivillige Beredskap (KFB) utviklet seg til å bli en tankevekker for mange av dem som hadde møtt frem på Den gamle Krigsskolen der arrangementet fant sted.

Innledningsvis orienterte ordføreren i Stryn kommune, Sven Flo, om orkanen «Dagmar» som utfordret beredskapen 1. juledag 2011. Han pekte på at det i utgangspunktet ikke var noen indikasjoner på at «Dagmar» skulle utvikle seg til en så ekstrem hendelse. Utover dagen ble det klart at en sto overfor et ekstremvær av dimensjoner. Strømmen gikk, telekommunikasjonen

forsvant. Det voldsomme regnet utløste en rekke skred. Ordføreren fikk satt krisestab. I nærmiljøet var det ingen å støtte seg til, bortsett fra Røde Kors. Alt lå nede. En måtte gå fra dør til dør med håndskrevne beskjeder om hva innbyggere skulle gjøre. Heldigvis ble ingen skadet, men de materielle skadene var store.

«Etter hvert fikk vi rekvirert en satellitt telefon. Selv om vi har drevet jevnlige øvelser og hadde forskriftsmessig ROS-analyser, sto vi overfor en situasjon der en ikke kunne regne med hjelp fra noen. Veien var stengt. Vi gjorde en viktig erfaring og har nå kjøpt aggregat og satellitt telefoner og inngått avtaler med Røde Kors, Telenor, den lokale bensinstasjonen og transportfirma med tanke på den videre beredskap,» sa Flo i sitt foredrag. Han understreket behovet for å øve og trekke lærdom av de erfaringer «Dagmar» ga den kommunale beredskap.

den enkelte avdeling. Dilemmaet er når både mor og far er i jobb. Hvem er ansvarlig når alarmen går? Eller for å finne noen som kan tre inn? I USA er det en ordning som går på at det kan tegnes kontrakt med en tredje person. Det er vel neppe aktuelt i Norge, men det forutsettes at familien ivaretas,» sa Beate Overvik.

FAMILIEOMSORG – PRIVAT ELLER OFFENTLIG?

Leder i Norges Kvinne – og familieforbund, Elisabeth Rusdal, stilte spørsmål om familieomsorg er en offentlig eller privat sak. «Det må være en trygghet for dem hjemme når en er ute. Og er begge tjenestepliktige må det være et system som kan sikre at alle parter kan føle den tryggheten. Hva med å opprette en «omsorgsbank» lokalt, altså i den enkelte kommune? Det høres kanskje litt vanskelig å realisere, men dersom viljen og engasjementet er der kunne det prøves ut. Jeg er i hvert fall ikke beroliget når verken Heimevernet eller Forsvaret som sådan har noen god løsning på den problemstilling som er reist her i dag, sa Elisabeth Rusdal i sitt foredrag. Hun har ved flere anledninger slått til lyd for at Norge burde vurdere å gjeninnføre ordningen med «husmorvikarer», selsvagt da i en ny og modernisert form.

VERDSETTING OG GODTJØRING

Som forsterkningsressurs har Sivilforsvaret fått en stadig mer sentral posisjon i totalforsvaret. Distriktssjef Johan Audestad, Buskerud Sivilforsvarsdistrikt, og avd.-leder Janne C. Sundby, DSB, pekte på at det er viktig for mannskapene og bli sett og verdsett for den innsatsen som legges ned. Etter Utøya har mange slitt, forventningstrykket fra storsamfunnet har økt. «Det er viktig at forslaget til harmonisering av godtjøringsordningen for de statlige tjenestepliktige nå blir en realitet. Det gjelder både for Sivilforsvaret og Politireserven», understrekte Audestad og Sundby.

«Verdikonferansen 2017» ble ledet av Anne-Lise Johnsen, fung. styreleder i KFB.

Siste runde med tungt vedlikehold

Dagens norske ubåter har operert i 30 år. Nå skal Norge kjøpe fire nye ubåter.

Regjeringen har valgt Tyskland som strategisk partner og skal, sammen med tyskerne anskaffe seks nye ubåter. To tyske og fire norske. Nå oppgraderer og overhales Ula-klassen for siste gang. De nye 212A-ubåtene innføres fra midten av 2020-årene. Utfasingen skal skje i takt med innfasingen av de nye ubåtene. Dette innebærer at Forsvaret i en periode vil seile med to ubåtklasser.

KONTINUERLIG KAPASITET

For kort tid siden var ubåten KNM «Uthaug» inne til sin siste runde med tungt vedlikehold ved ubåtbunkeren på Laksevåg i Bergen.

– Denne båten vil sannsynligvis være i tjeneste helt frem til Norge overtar sin første nye ubåt med arbeidsnavnet 212 Common Design. Vi vil bidra til å ha en kontinuerlig ubåtkapasitet tilgjengelig i hele perioden, forteller kommandør Olav Andreas Dahle, sjef for ubåtvåpenet.

Under vedlikeholdsrunden får ubåtene i Ula-klassen alle tilgjengelige oppdateringer av den teknologien som er om bord. I tillegg kommer standard vedlikehold som pussing og nye deler.

– Fartøyet fremstår nå som en tidsriktig ubåt som er klar til tjeneste for dagens oppgaver, understreker Dahle.

NYTTIG SAMARBEID

De nye ubåtene Norge etter hvert får er vanskeligere å oppdage og bygges for å kunne utstyres med nyvinninger innen batteriteknologi og navigasjonssystemer. I samarbeidsavtalen med Tyskland skal norske leverandører stå for deler av kampsystemet til ubåtene, blant annet et sonarsystem utviklet av Kongsberg-gruppen. Norge og Tyskland skal også samarbeide frem mot overtakelsen av de nye fartøyene. Et eksempel på det er at landene skal utveksle seilende personell for å skaffe erfaringer fra den nye klassen.



Foto: Wolfgang Greiner



TEMA:
**NORSK
ATOMBEREDSKAP**

Store mengder radioaktivt avfall og kjernefysisk materiale er lagret under dårlige sikkerhetsmessige forhold nært opp til Norges grenser. Radioaktiv forurensning kan få stor innvirkning på norske interesser. Takket være et godt norsk-russisk samarbeid er vi i stand til å håndtere eventuelle uønskede hendelser. Men hva om nukleært og radioaktivt materiale faller i gale hender?

– VI MÅ VÆRE PÅ VAKT

– Atomhendelser kan få umiddelbare og alvorlige konsekvenser. Som sekretariat for den nasjonale atomberedskapen ser vi med bekymring på det stadig økende potensiale for at noe kan skje. Atomberedskap er i høyeste grad et internasjonalt anliggende. Derfor samarbeider vi nært med bl.a. russiske myndigheter om sikring, forebygging og håndtering, sier direktør Ole Harbitz i Statens strålevern.

AV JAN ERIK THORESEN



Direktør Ole Harbitz

Foto: Stråleverket

og, ikke minst, gjennomføring av øvelser. Skulle det inntreffe en atomhendelse skal rådgiverne være et faglig støtteapparat for Kriseutvalget, opplyser direktør Ole Harbitz.

Som daglig leder for Statens strålevern er han også leder for Kriseutvalget. Det daglige beredskapsarbeidet omfatter blant annet gjennomføring av kurs og øvelser og dessuten bygge ut og vedlikeholde gode kommunikasjonslinjer i beredskapsorganisasjonen. Ved atomhendelser påhviler det Statens strålevern å innhente og bearbeide informasjon og måledata, utarbeide prognoser og situasjonsoversikt i tillegg til å fremme forslag til tiltak.

AKTUELLE HENDELSER

Statens strålevern melder om flere hendelser med strålekilder innen industri og medisin, men ser med særlig alvor på hendelser med atom-

den i oktober 2016 førte til et, riktignok beskjedent, radioaktivt utslipp til miljøet. Strålevernet håndterte situasjonen raskt og utslippene ble vurdert til ikke å ha konsekvenser for helse eller miljø. Arbeidet i reaktorhallen pågikk i flere uker og ble først avsluttet etter at det skadde brenselet var forsvarlig lagret. Ved Storskog grensestasjon har norske myndigheter etablert en måleportal for alle kjøretøy for å stanse forsøk på smugling av radioaktive stoff.

GRUNN TIL BEKYMNING

Direktør Ole Harbitz mener dagens situasjon gir grunn til bekymring.

– Risikoen for at det kan inntreffe en uønsket hendelse er hele tiden tilstede. Antall atomdrevne fartøy som ferdes i våre nære havområder er økende. Imidlertid er det ikke bare russiske atomdrevne fartøyer det

Organiseringen av atomberedskapen i Norge er bygget opp rundt Kriseutvalget for atomberedskap, som igjen er ansvarlig for, og har fullmakt til, å iverksette konsekvensreduserende tiltak. Statens strålevern er leder og sekretariat for Kriseutvalget.

– Utvalget består av landets fremste eksperter innen atomberedskap. Skulle en hendelse inntreffe kan vi reagere raskt for på best mulig måte å beskytte liv, helse, miljø og andre samfunnsinteresser. Til støtte for sitt arbeid har Kriseutvalget knyttet til seg en rekke rådgivere, bestående av representanter fra institusjoner med spesiell og verdifull kompetanse. I fellesskap skal utvalget og dets rådgivere videreutvikle, vedlikeholde og koordinere landets atomberedskap. Dette foregår gjennom myndighetskontakt på alle nivåer, utveksling av informasjon, trusselbildevurdering

reaktorer. Flere av hendelsene, både i Norge og internasjonalt, må kunne karakteriseres som alvorlige. En teknisk svikt ved Institutt for energiteknikk (IFEs) forskningsreaktor i Hal-

dreier seg om, men også allierte fartøy. Likeledes er det trafikk med frakt av radioaktivt avfall langs norskekysten. Kjernekraft er en vekstnæring i deler av verden. Ikke minst satser

«Det vi er mest bekymret for er at det skal inntreffe en ulykke på et atomkraftverk med etterfølgende spredning av kjernefysisk forurensing gjennom luften»





Strålevernet på inspeksjon i Murmansk.

Foto: Statens strålevern.

ORGANISERING AV ATOMBEREDSKAPEN

Kriseutvalget for atomberedskap

- Statens strålevern (leder, sekretariat) medlem
- Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap
- Forsvaret
- Helsedirektoratet
- Kystverket
- Mattilsynet
- Politidirektoratet
- Utenriksdepartementet

Kriseutvalgets rådgivere

- Norsk institutt for biøkonomi
- Fiskeridirektoratet
- Forsvarets forskningsinstitutt
- Havforskningsinstituttet
- Institutt for energiteknikk
- Landbruksdirektoratet
- Meteorologisk institutt
- Miljødirektoratet
- Nasjonalt folkehelseinstitutt
- Nasjonal kompetanse- og behandlingstjeneste for CBRNE medisin
- Norges geologiske undersøkelser
- Norsk polarinstitutt
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
- Veterinærinstituttet

kineserne sterkt på dette. Russerne bygger det første flytende kjernekraftverket. Slike kraftverk vil tilbys i et internasjonalt marked. Dette kan bli en utfordring for tilsynsmyndighetene i de respektive land. Det vi er mest bekymret for er at det skal inntruffe en ulykke på et atomkraftverk med etterfølgende utslipp og spredning gjennom luften. Ennå merker vi ettervirkningene etter Tsjernobylulykken for 32 år siden. Et annet eksempel er vrakene av den sovjetiske atomubåten «Komsomolets» som har ligget på bunnen av Norskehavet siden april 1989 og ubåtvraket K-159 som sank utenfor Murmanskfjorden i 2003. Den dag i dag er vrakene mulige kilder til radioaktiv forurensning der den ligger på henholdsvis 1700 og 240 meters dyp, forteller direktør Ole Harbitz.

– I året som gikk ble det rapportert 37 hendelser rundt i verden til IAEA (Det internasjonale atomenergibyrådet). Disse ble varslet videre til Statens strålevern, som på sin side vurderte om det forelå noen fare for norske interesser. Nord-Koreas prøvesprengninger har vi fulgt nøye, tilføyer Harbitz.

– Strålevernet har gode målesyste-

mer for nasjonal overvåking av radioaktivitet i luft i tillegg til at vi har tilgang til internasjonale måleresultat. Meteorologisk institutt utarbeider dessuten spredningsprognoser for eventuelle utslipp av radioaktiv gass. I forbindelse med terrorangrepet i Belgia i mars 2016 ble også kjernekraftverk truet. Belgiske sikkerhetsmyndigheter iverksatte omfattende kriseplaner. Strålevernet var i kontakt med IFE om sikringen rundt anleggene på Kjeller og i Halden. Anleggene hadde økt fokus på sikkerheten i en periode. Vi må følge alle hendelser nøye og alltid være på vakt, understreker direktør Ole Harbitz.

INTERNASJONALT SAMARBEID

Strålevernets direktør er sterkt opptatt av internasjonalt samarbeid.

– Spredningsproblematikken kjenner ingen grenser. I tråd med Regjeringens atomhandlingsplan er Strålevernet Utenriksdepartementets atomfaglige høyre hånd. Det innebærer blant annet at vi skal bidra til å heve sikkerhetsnivået og ha fokus på forebygging hos våre naboer i øst. Gjennom vår kontakt med russiske sikkerhetsmyndigheter stimulerer vi til økt satsning på sikkerhet ved eldre atomreaktorer og opprydding i gammelt atomavfall. Vi blir møtt med åpenhet og forståelse for at det er nødvendig og tjenlig med et nært samarbeid. Russland, Hvite-Russland og Ukraina er alle land som satser på bruk av kjernekraft som energikilde. En hendelse utenlands kan true norske borgere som har tilhold i det aktuelle landet i tillegg til at radioaktiv forurensning kan spres til Norge gjennom luften, forklarer direktør Harbitz.

KAN HÅNDBERE HENDELSER

– Kort oppsummert skal Strålevernet påse at alt er på stell, nasjonalt sett. Vi øver jevnlig på krisehåndtering gjennom ulike scenarier i samarbeid med andre, vi har god beredskap her hjemme samtidig som vi har en rekke prosjekter i forebyggende øyemed. Vår andre hovedoppgave er å samarbeide internasjonalt, opplyser direktør Ole Harbitz.

TSJERNOBYL-ULYKKEN I 1986 SENTRAL

Til dags dato er ulykken ved kjernekraftverket i Tsjernobyl i 1986 ansett for å være den verste atomhendelsen i vår tid. Den fikk også konsekvenser for Norge.

Atomkraftverket i Tsjernobyl ligger ti mil nord for Kiev i det daværende Sovjetunionen. Natt til 26. april 1986 eksploderte en av de fire reaktorene i atomkraftverket. Eksplosjonen var så kraftig at det 500 tonn tunge reaktorlokket ble blåst opp i luften. I ukene etter ulykken viste det seg at 56 mennesker døde som følge av eksplosjonen og av de akutte stråleskadene. Det totale antall dødsfall er beregnet til nærmere 9.000 mennesker. Store mengder radioaktivt støv (særlig jod og cesium) ble sluppet ut i atmosfæren og spredte seg over store områder. Mengden var 400 ganger større enn utslippet i forbindelse med atombombene som ble sluppet over Hiroshima og Nagasaki i 1945.

ET SKREKKSCENARIO

Ikke mindre enn 1.000 personer ble satt inn for å slokke den intense brannen for å unngå nye eksplosjoner og utslipp av radioaktivt materiale. En del av disse arbeiderne fikk betydelige stråledoser; 28 personer døde som følge av akutte stråleskader. Rundt 135.000 mennesker ble evakuert fra området rundt kraftver-

ket i løpet av den første uken etter eksplosjonen. I alt 80.000 militære og sivile arbeidet for å begrense skadeomfanget, blant annet ved svært omfattende rensing av området og innkapsling av den ødelagte reaktorbygningen. Det tok ni dager og 5.000 tonn med løsmasse som sand, gjørme og bly for å få brannen under kontroll. Dette ble sluppet fra en armada av redningshelikoptre som fløy så lavt som 30 meter fra brannen. Strålingen var så intens at de fleste pilotene døde kort tid etter.

NORGE VAR UFORBEREDT

Mesteparten av forurensningen falt ned over Russland, Hviterussland og Ukraina, men vær og vind i dagene etter ulykken gjorde at Skandinavia også ble spesielt utsatt. Av de totale utslippene falt tre til fire prosent ned i Norge, hovedsakelig i fjellområder i Nordland, Trøndelag, Hedmark, Oppland og Buskerud. Det skulle vise seg at Norge ikke var forberedt på en så stor hendelse. Det var lenge siden atomprøvesprengningene fant sted og fagmiljøene var sterkt redusert. Måleinstrumentene

var rett og slett utdaterte. Først en uke etter at ulykken fant sted begynte personell fra Statens strålehygiene (nå Statens strålevern) å samle inn og analysere prøver fra hele landet og tolke situasjonen døgnkontinuerlig. Det skulle vise seg at de verdiene Statens strålehygiene hadde var feilaktige. Resultatet var en kraftig kritikk av norsk atomberedskap. Det ble nedsatt et offentlig utvalg som konkluderte med at det dreide seg om en alvorlig svikt; publikums informasjonskrav var ikke imøtekommet og helsemyndighetene opplevde en tillitskrise i befolkningen. I etterkant opprettet den sittende regjering en statlig atomberedskap, som dannet utgangspunktet for Kriseutvalget for atomberedskap.

SLAKTING AV SAU OG REIN

Tsjernobyl-ulykken skjedde tidlig på våren før vekstsesongen var skikkelig i gang og melkeyrene var sluppet ut. Derfor ble ikke radioaktivt jod et spesielt stort problem for Norge. Jod-131 har en halveringstid på åtte dager, og etter en til to måneder var mesteparten av dette borte. I løpet av sommeren 1986 ble det derimot funnet mye radioaktivt metall, cesium, i beitedyr og ferskvannsfisk. Nivåene var mellom 10 og 100 ganger over det som i dag er grenseverdier. Det ble likevel besluttet at slaktning av sau og rein skulle gå som normalt, men all rein sør for Saltfjellet (total 545 tonn) og 2.300 tonn sau og lam ble kassert. Over 320.000 sauer måtte få rent for før de kunne slaktes.

Selv om forurensningen har gått betydelig ned med tiden etter Tsjernobyl-ulykken er det fremdeles et viss behov for tiltak. Særlig gjelder dette reindrift og saueproduksjon i dal- og fjellstrøk i Sør- og Midt-Norge. De siste par år er behovet imidlertid svært lite.



Disse var heldige og slapp unna.

Foto: Pixabay

Øker frykten for ondsinnede handlinger

I Strålevernets strategiske langtidsplan 2018–2020 skal det utredes scenario for bruk av kjernefysiske våpen nær eller på norsk territorium.

AV JAN ERIK THORESEN

Mulig bruk av atomvåpen i norske nærområder er en ny utfordring for landets beredskap og strålevern. I Strålevernets strategiske handlingsplan for 2018–2020 understrekes det at i tillegg til en aldrende flåte av kjernekraftverk i norske nærområder følger også en økt fare for terror der nukleært og radioaktivt materiale kan bli benyttet i aksjoner. Den norske atomberedskapen er basert på sektorprinsippet og samvirke mellom de ulike sektorene. Målet er en velfungerende og operativ atomberedskap hos alle etatene i Kriserådet og hos Fylkesmannen.

En sterk og profesjonell krisehåndteringsevne og operativ måleberedskap krever en realistisk plan for den kommende 3-års periode. Blant annet skal Strålevernet utarbeide detaljerte planer for gjennomføring av beskyttende tiltak ved atomhendelser med alle etatene som er tilsluttet kriserådet. Dessuten skal kompetanse og samvirke om



maritime scenarier, både uhell og vilde handlinger, styrkes. Et annet viktig punkt i planen er gjennomføringen av en stor atomberedskapsøvelse for nasjonalt, regionalt og

kalt miljø etterfulgt av evaluering og implementering av læringspunkter.

Strålevernets samarbeid med Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet skal ytterligere styrkes.

Terrorangrep mot et kjernekraftverk

Utslipp av radioaktivitet kan føre til tusenvis av dødsfall på kort sikt og et betydelig større antall på lengre sikt.

AV JAN ERIK THORESEN

I sammenheng med terrorangrepene i Brussel fryktet belgiske myndigheter at IS skulle forsøke å angripe et kjernekraftverk eller på annen måte få tilgang til kjernefysisk materiell. Det var ikke uten grunn. Mistanken om et målrettet angrep relaterte seg til en flere timer lang overvåkingsvideo som sporet bevegelsene til sje-

fen for Belgias atomforskningsprogram. Denne videoen ble funnet av belgiske etterforskere under ransakingen av en leilighet i kjølvannet av Paris-terroren, i følge avisen Süddeutsche Zeitung. Sikkerhetsmyndighetene tok umiddelbart affære og satte landets atomkraftverk under streng overvåking.

IKKE TERRORSIKRET

Rundt om i verden er reaktorbygningene konstruert slik at de skal kunne motstå flystyrt, jordskjelv, tsunami og vulkanutbrudd og andre naturutløste hendelser. Nye atomanlegg har flere barrierer som gir passiv sikkerhet, som eksempelvis vannfylling av rommet rundt atomreaktoren, uten



inn gripen fra reaktoroperatørene. Disse tiltakene har, generelt sett, blitt utviklet med tanke på ulykker, ikke for å kunne motstå et målrettet angrep fra en terroristgruppe.

NYE KRAV

Den amerikanske Nuclear Regulatory Commission har tatt konsekvensen av de erfaringer som er høstet etter gjentatte hendelser i form av sabotasje og andre hendelser rundt amerikanske atomkraftverk. Nå er anleggene omgitt av en dobbelt rad av høye gjerder som er elektronisk overvåket. Utenfor patruljerer væp-

nede vakter. I konsesjonssøknadene kreves det tiltak mot sabotasje og terrorangrep som en del av konstruksjonen.

SABOTASJE FRA ANSATTE

Sabotasje utført av ansatte og vedlikeholdsarbeidere har vist seg å være et problem mange steder. Ett av mange eksempler er en brann ved Indian Point kjernekraftverk som forårsaket skader for rundt 10 millioner dollar. Brannstifteren var en ansatt. Etter brannen ble anlegget nedstengt i en periode. I følge New York Times skal to ansatte ved Doel-

kraftverket i 2012 ha sluttet i jobben for å verve seg til jihadist-grupper i Syria, før de begge endte opp som fremmedkrigere i IS. Ved det samme kjernekraftverket skal en uidentifisert mann ha gått inn i en av reaktorene, åpnet en ventil og tømte 65.000 liter olje som ble brukt til å smøre turbinene med. Skadene ble så store at reaktoren var ute av funksjon i fem måneder. For en terroristgruppe er det et mål å kunne infiltrere ansatte, som jo kjenner sikkerhetsrutinene og kan observere hvilke muligheter som kan foreligge for et angrep utenfra.

Radioaktiv stråling angriper kroppen

Når strålingsenergien avsettes i kroppen igangsettes det dannelse av en rekke fremmede kjemiske stoffer i vevet. Det er ulike grader av radioaktiv stråling.

Utsettes kroppen for moderate mengder stråling over 1 gray, kan en bli rammet av strålesyke som gir en rekke symptomer. Blant disse er kvalme, oppkast, diare, hodepine og feber. Ved stråledoser under 2 gray vil de fleste overleve, men det kan oppstå senskader i flere organer. Strålingen kan også føre til økt risiko for leukemi og andre typer kreft.

AVHENGER AV STRÅLEDOSEN

Dersom større deler av kroppen utsettes for farlige stråledoser kan en utvikle strålingssyndrom som er mer eller mindre livstruende. Symptomene og hvor fort de kommer, avhenger av stråledose og hvilke organer som blir utsatt for strålingen. Utsettes en voksen person for mer en 2 gray mot hele kroppen, vil vedkommende få kvalme og brekninger etter noen timer. I løpet av den første uken vil en også få voldsom diare med etterfølgende tegn på infeksjoner, ofte i svelg eller tarmkanal. Blødning i huden og andre organer, håravfall og andre typer celledskader vil også oppstå. Rundt

halvparten av dem som rammes overlever stråling på mellom 2 og 3 gray mot hele kroppen. Stråledoser på over 6 gray mot hele kroppen vil føre til død.

KAN FORHINDRES

Dersom et menneske er tett på en atomulykke og en kjenner til risikoen forbundet ved det, vil det være mulig å blokkere skjoldbruskkjertelen med ikke-radioaktivt jod, da det radioaktive jod kun blir opptatt i skjoldbruskkjertelen. Hvis en inntar det ikke-radioaktive jodet 12–24 timer før en utsettes for strålingen, vil 99 prosent av det radioaktive jodet bli utskilt av nyrene og derved fjernet fra kroppen. Det er bare barn og unge som i gitte tilfelle skal spise jod tabletter. Personer over 40 år risikerer ikke skader på skjoldbruskkjertelen. En skal derfor ikke ta jod tabletter «for sikkerhets skyld», men følge myndighetenes råd.

BEHANDLING

Ved akutte stråleskader, som heldigvis sjelden oppstår, er det viktigste å gi symptomatisk behandling, det vil

si blod, væske og antibiotika. Ved å innta radioaktive stoffer gjennom lungene eller mage-tarmkanalen, kan utskillelsen fra kroppen forsøkes økt med hjelp av spesielle stoffer. Det kan binde noen radioaktive stoffer, som deretter utskilles fra kroppen.

MÅLEENHETER FOR RADIOAKTIV STRÅLING

- Gray (Gy) er enheten for stråledose. For å relatere biologisk effekt til graden av stråling brukes begrepet «absorbert dose», som angir hvor mye strålingsenergi som er absorbert pr. masseenheter av det bestrålte vevet.
- Sievert (Sv) er enheten for doseekvivalent, oppkalt etter den svenske professoren Rolf Sievert (1896 – 1966). Antall sievert gir et mål på forventet helseisiko ved strålingen.
- Becquerel (Bq) er enheten for radioaktiv stråling. 1 Bq = atomkjernenedbryting pr. sekund.

Lave nivåer radioaktiv forurensning

Det norsk-russiske samarbeid med felles forskerteam er avgjørende for overvåkingen i Nordområdene.

En ny rapport viser at radioaktiv forurensning i fisk ligger under tiltaksgrensen på 600 Ba/kg, en grense som ble satt av Mattilsynet etter Tsjernobyl-ulykken i 1986. I over ti år har forskerne overvåket nivået av radioaktivitet i Barentshavet. I Statens strålevern er en godt fornøyd med samarbeidet og de resultater som fremkommer i rapporten.

– Det dokumenteres at nivåene er lave og at de faktisk har gått nedover de siste ti årene, sier forsker Louise Jensen i Statens strålevern.

– Nå er det viktig å fortsette å følge forurensningssituasjonen i området, påpeker forskeren.

FINANSIERT AV NORGE

Fra norsk side ledes overvåkingsprogrammet av Statens strålevern med Havforskningsinstituttet som viktig samarbeidspartner. Research and Production Association leder programmet på russisk siden med deltakelse fra det russiske statsforetaket Roshydromet. Programmet er finansiert av Utenriksdepartementets atomhandlingsplan.

STORT SKADEPOTENSIAL

Hvor mye radioaktiv forurensning det finnes i de nordlige havområder blir også nøye overvåket. Det er på sin plass, for det ligger flere atomubåter på havbunnen i tillegg til store meng-

der radioaktivt avfall. Atomubåten K-27 er dumpet på havbunnen i en fjord på østsiden av Novaja Semlja. I Norskehavet ligger vraket av Komсомоlets og ved utløpet av Murmanskfjorden ligger K-159. Begge disse er ubåter som har sunket.

Langs Kola kysten ligger også de to midlertidige lagringsplassene for brukt kjernefysisk brensel, Gremikha og Andreevabukta. Den sistnevnte ligger bare 50 km fra norskogrensen.

I RUSSISK OMRÅDE

En rekke av disse mulige kildene til radioaktiv forurensning ligger i russiske områder som Norge har begrenset adgang til. Derfor er Norge avhengig av et godt samarbeid med naboene i øst, spesielt dersom det skulle oppstå en lekkasje en gang i fremtiden.

– Et godt nettverk vil gi raskere og bedre informasjonsflyt. Det er viktig å vite hvilke aktører vi kan samarbeide med på russisk side. I en beredskapssituasjon vil vi kunne reagere fort og igangsette tiltak, sier forsker Louise Jensen.

MILJØ- OG FISKERINÆRING

Det norsk-russiske samarbeidet gir også miljø og norsk fiskerinæring. Erfaringene fra Kursk-forliset og Fukushima-ulykken viser at en lekkasje, og for så vidt også rykter om en lekkasje, får negative konsekvenser for fiskerinæringen. Derfor er det avgjørende å kunne dokumentere at fisken er tatt opp fra et rent hav og trygt kan spises. De radioaktive forurensninger som i dag forefinnes i norske havområder stammer hovedsakelig fra atomprøvesprengningene på 1950- og 1960-tallet. Tsjernobylulykken og utslipp fra vesteuropeiske gjenvinningsanlegg for brukt kjernefysisk brensel.



Måling av radioaktiv forurensning i Barentshavet.

Foto: Justin Gwynn, Statens strålevern

KOMMUNAL ATOMBEREDSKAP:

FORANKRET I EGET PLANVERK

Skal inngå i den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og kobles til kommunens øvrige beredskapsplaner.

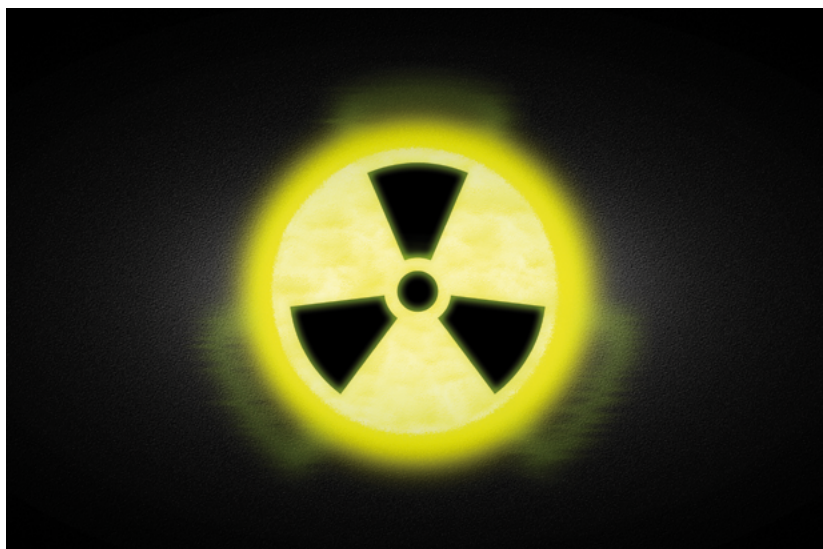


Foto: Pixabay

Planverket, som er utarbeidet av Samarbeidsutvalget for fylkesmennene og Statens strålevern, skal sikre en forsvarlig atomberedskap med evne til god krisehåndtering. Atomberedskaperen involverer dermed myndigheter både på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Organiseringen gjør det mulig å kunne iverksette konsekvensreducerende tiltak og beskytte liv, helse, miljø og samfunnsinteresser for øvrig.

Kommunens plikt til å etablere beredskap mot atomhendelser er hjemlet i sivilbeskyttelsesloven § 14 og § 15 som beredskap innenfor den kommunale tjenesteproduksjonen. Kommunen skal bistå andre myndigheter med ansvar for gjennomføring av tiltak, generell ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og formidling av lokalt tilpasset informasjon, herunder også befolkningsvarsling.

VESENTLIGE MOMENTER

I planverket settes søkelyset på hvilke momenter kommunen skal vurdere, blant dem spørsmålet om hvilke beredskapsressurser det vil

være mulig å bruke ved en atomhendelse. Så pekes det på hva som er kommunens viktigste næringer og næringsinteresser som kan bli berørt, og hva som er kommunens sårbare områder. Hvilken infrastruktur har kommunen og hva er mest kritisk for å sikre god og kontinuerlig drift under en slik hendelse? Det kan bli restriksjoner på noe av mat- og drikkevannsforsyningen, hvilke løsninger har en da? Og så dreier det seg om hvilke kommunikasjonsplaner en har og hvordan disse best kan tilpasses en atomhendelse.

SAMHANDLING VED KRISEHÅNDTERING

En atomhendelse involverer mest sannsynlig flere aktører på tvers av sektorer, og kommunen skal ha etablert systemer for å varsle og rapportere. En hendelse som skjer lokalt og som involverer radioaktive stoffer skal alltid varsles til Statens strålevern. I akuttfasen av en hendelse skal tiltak håndteres etter gjeldende beredskapsprinsipper på grunn av tidsmangel og tilgjengelig-

het. Det er viktig at Statens strålevern får beskjed om hva som gjøres på det lokale plan under en atomhendelse. I planverket understrekes det at det lokale ledd skal varsle fylkesmannen om at de har satt kriseledelse og hvem som til enhver tid leder innsatsen. Fylkesmannen samler slik informasjon og videreformidler dette til Statens strålevern.

SKAL BRUKE ROS-ANALYSE

Kommunene skal bruke sin ROS-analyse til å utarbeide en atomberedskapsplan. Planen vil være en utvidelse av eksisterende beredskapsplanverk. «Basert på at en atomhendelse innebærer mange av de samme tiltakene som andre beredskapshendelser, kan kommunens atomberedskapsplan sannsynligvis favnes i ett eller flere tiltakskort som oppsummerer kommunens rolle ved en atomhendelse og dermed viser til andre deler av beredskapsplanverket, som eksempelvis informasjonsplan, plan for befolkningsvarsling og evakueringsplan», heter det i planverket.

GOD INFORMASJON

Det er Kriseutvalget for atomberedskap (KU) som er ansvarlig for å utarbeide god informasjon om hendelsen, mulige konsekvenser og tiltak ved en atomhendelse. KU bruker sine nettsider, kriseinfo.no og media til formidlingen. Budskapet fra KU sendes Fylkesmannen som informerer kommunene. Den enkelte kommune bør bruke sine informasjonskanaler til å videreformidle budskapet til befolkningen.



Foto: Forsvarets mediesenter

HARDT ARBEID FØRTE FREM

Politiets Fellesforbund (PF) er glad for at de borgerlige partiene i budsjettavtalen er enige om å ansette alle som går ut av Politihøgskolen i 2018.

– Dette er en av våre viktigste saker som vi har arbeidet hardt for, sier forbundsleder Sigve Bolstad. Han presiserer at det er helt nødvendig for å løse politiets samfunnsoppdrag, at det er enighet om to politimenn- og kvinner pr. 1.000 innbyggere.

– Vi håper bare at disse 131 millioner kroner ikke er hentet fra andre deler av politibudsjettet, sier Bolstad.

Også studentene ved Politihøgskolen er glade for å bli hørt.

– Vi er veldig fornøyd med at politikerne har funnet plass til oss i budsjettet. Dette betyr mye for mange. Vi vil nå få flere nyutdannede ut i jobb etter tre år på Politihøgskolen, sier Martin Danielsen, som er leder av PF-studentene.

Men alt er likevel ikke rosenrødt. Forbundsleder Sigve Bolstad uttrykker fortsatt bekymring over situasjonen i politiet. Budsjettet er fremdeles stramt og en frykter at intensjonene med Politireformen ikke vil bli innfridd.

EN FRAMTID I PARAT

Personellforbundet Pefo, som primært organiserer sivilt og militært ansatte i forsvarssektoren, er et YS-forbund med rundt 2.500 medlemmer. Nå har styret i Pefo slått til lyd for at organisasjonen bør bli en del av Parat. I løpet av året skal en endelig beslutning tas på en ekstraordinær kongress.

– Personellforbundet er kjent for å være fremoverlent og løsningsorientert. Vi ønsker fortsatt å være en stor aktør innen forsvarssektoren, men samtidig ser vi behov for å fornye oss samt styrke oss gjennom tettere bånd mot store statsforbund i YS, sier Pefo-leder Johan Hovde.

Det tas sikte på at Pefo skal bli en egen underorganisasjon i Parat med eget organisasjonsnummer, egne vedtekter, egen politisk ledelse og eget styre. Et eget organisasjonsutvalg har fremlagt en rapport som entydig anbefaler at Pefo vil være best tjent med at det inngås et tettere samarbeid med Parat og bli en underorganisasjon der.

OPPTATT AV REALITETENE

Norges Forsvarsforening har gått inn i det nye året med siktemål i å påse at Forsvarsbudsjettet og Landmaktutredningen finner hverandre.

– Vi må følge med på de ulike politiske partiers vurderinger. På den ene siden er en opptatt av å styrke landmakten, men samtidig må det stilles spørsmål om hvor en har tenkt å hente pengene fra. Forsvaret er fra før pålagt å følge mange besparelser. Ved å belaste Forsvaret ytterligere kan det gå utover driften. Det kan ende opp med at det ikke kan holdes øvelser og at fly og sjøgående farkoster ikke kan driftes. Enkelte partier på venstresiden vil ikke hente friske penger. Dette kan resultere i en falsk følelse av at de støtter Landmakten, men at de i realiteten ikke gjør det. I Forsvarsforeningen er vi opptatt av å følge opp det langsiktige mål om et forsvarsbudsjett som skal utgjøre 2 prosent av BNP. Vi skal holde frem med våre lokale folkemøter rundt om i landet. Våre 69 lokale foreninger kommer til å markere seg kraftig som arenaer for opplysning og debatt. Og så vil vi samarbeide med andre frivillige organisasjoner, bl.a. KFB, om konferanser og kunnskapsformidling, sier generalsekretær Christian Bugge Hjort i Norges Forsvarsforening.

ATOMBEREDSKAP PÅ «TOTAL-FORSVAREKONFERANSEN 2018»

KFB setter norsk atomberedskap på dagsorden mandag 16. april når den årlige «Totalforsvarskonferansen» går av stabelen. Det knytter seg stor interesse til arrangementet. Atomberedskap er da også et svært aktuelt tema i tidens komplekse sikkerhetsbilde. «Totalforsvarskonferansen 2018» avholdes på Litteraturhuset i Oslo. Det er fri adgang og konferansen er åpen for alle interesserte.

Nærmere program og påmelding på: www.kfb.no

DE TJENESTEPLIKTIGES INTERESSER

Norges sivilforsvarsforbund har fulgt en oppfordring fra Sivilforsvaret om å innrette seg til å bli en tillitsvalgsordning for de tjenestepliktige. I fellesskap er det utarbeidet en skisse for hvordan ordningen skulle se ut. I tråd med dette endret Sivilforsvarsforbundet sine vedtekter slik at de tjenestepliktige gjennom sine tillitsvalgte, skulle kunne overta Norges sivilforsvarsforbund. På denne måten ville de tjenestepliktige få et eget apparat som er uavhengig av Sivilforsvarets ledelse. I forbindelse med dette mener Sivilforsvarsforbundet at det ville være urimelig at de tjenestepliktige skulle finansiere ordningen selv, og så det som en forutsetning at de nødvendige midler skulle bevilges gjennom DSB. Sivilforsvarsavdelingen i DSB har foretatt en juridisk vurdering. Nå spekuleres det i om Sivilforsvarsavdelingen selv har til hensikt å organisere ordningen.

– Vi ser frem til en avklaring. At det kommer på plass en tillitsvalgtordning er et stort fremskritt. Avhengig av hvor tillitsvalgtordningen blir plassert, vil Sivilforsvarsforbundet eventuelt måtte omorganisere seg og endre sine vedtekter, sier leder i Sivilforsvarsforbundet, Trond Åsheim.



Øvelse vinterstid.

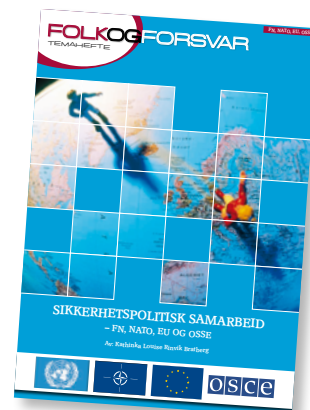
Foto: Oppland sivilforsvarsdistrikt

SKAL INSPIRERE TIL HANDLING

Den 14. og 15. januar arrangerte KFB en samling for sine fylkeskontakter under tittelen «Fylkesforum». Samlingen, som fant sted på Hotell Bastion i Oslo, hadde samlet et 20-talls representanter. Hensikten med samlingen var å inspirere fylkeskontaktene til å igangsette regionale og lokale tiltak i form av informasjonsmøter med temaer innen samfunnssikkerhet og beredskap. KFB har datasikkerhet som tema for 2018. Politioverbetjent Anne K. Storsveen ved Oslo politidistrikt tok for seg de problemstillinger og utfordringer publikum står overfor til daglig og hvordan en best kan forebygge hacking og ID-tyveri med hovedvekt på godt nettnett.

KFBs arbeidsoppgaver er sterkt konsentrert om totalforsvaret. Oberst Knut Jahr (p) ga konferansedeltakerne en god oversikt over hva begrepet totalforsvar omfatter.

Samlingen ble ledet av KFBs daglig leder, Hanne Garder.



SIKKERHETSPOLITISK SAMARBEID

Folk og Forsvar har utgitt et hefte om sikkerhetspolitisk samarbeid. Heftet gir en god historisk beskrivelse av det som i dag er kjent som FN, NATO, EU og OSSE. «Det startet med opprettelsen av Folkeforbundet, som var en del av Versailles-traktaten. Etter Den andre verdenskrig ble FN opprettet som en etterfølger etter Folkeforbundet. EU (Den europeiske union) ble dannet for å hindre ny krig mellom Vest-Tyskland og Frankrike. NATO skulle være forsvarssallianse mot den sovjetrussiske trusselen og dagens OSSE (Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa) skulle bedre forholdet mellom partene i Den kalde krigen. En av fordelene med å gjennomføre internasjonale operasjoner under fanen til en internasjonal organisasjon er at den da har et formelt godkjenningsstempel fra medlemslandene. Det gir økt legitimitet til operasjonen og reduserer sjansen for at land intervensjoner basert på egne, nasjonale interesser», skriver Folk og Forsvar.

Heftet, som er gratis, kan også lastes ned som PDF.

MØTE OM KOMMUNAL BEREDSKAP I JEVNAKER

I regi av KFB Oppland er det arrangert et åpent møte om den kommunale beredskap i Jevnaker. Brann- og beredskapssjef Tonny Jensen orienterte om kommunens beredskapsplaner og arbeid med risikoanalyser og øvelser for interesserte tilhørere. Møtet ble ledet av fylkeskontakt i KFB Oppland, Wenche Rolstad.

Fra KFBs sekretariat møtte daglig leder Hanne Garder og sekretariatsmedarbeider Hilde Johansson.



Foto: Forsvaret

Som talsperson for forsvarsledelsen føler major Linn Therece Johansen Forsvarets åpenhetsfilosofi på pulsen nær sagt dag og natt.

– Av hensyn til rikets sikkerhet er det ikke alt vi kan informere om, men vi ønsker en god dialog med omgivelsene, preget av gjensidig tillit og respekt, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

– ET LEDERANSVAR Å GJØRE MYE UT AV LITE

Med en far som var tilknyttet Kystvakten kunne en kanskje tenke seg at det var det som fikk en ung dame til å velge en karriere i Forsvaret. Men slik var det ikke. Linn Therese var tidlig en selvstendig person som var bevisst på hva hun ville og ikke ville.

– Min fars beskrivelser av muligheter og utfordringer Forsvaret kunne tilby, trigget naturlig nok en nysgjerrighet. Jeg vokste opp delvis i Nord-Norge og i Vestfold. Da jeg var ferdig med videregående hadde jeg flere valgmuligheter, og det var mye jeg hadde lyst til, men jeg måtte ta et valg, og bestemte meg for å prøve det som virket som det mest utfordrende for meg. Jeg ville forsøke å komme inn på Luftforsvarets Befalsskole i Stavern. Egentlig hadde jeg ingen forhåpninger om å bli tatt opp der, men så ble jeg altså det. Det ga meg muligheten til å kombinere teore-

tiske kunnskaper med praktiske ferdigheter. Det var meningsfylt å komme inn i et miljø der en samarbeider for å nå felles mål ved å gjøre hverandre gode. Jeg likte å sette krav til meg selv og møte nye utfordringer, forteller Linn Therece Johansen.

ETTERRETNING

Det var etterretning hun var interessert i, så da falt valget på Luftforsvarets kontroll- og varslingskole i Kongsvinger det 2. halvåret av befalsskolen. Etter Befalsskolens avslutning i 2000 gikk ferden til Andøya flystasjon som etterretningsbefal ved 333 skvadron, E-avd./Maritime Air Support Center. Hun hadde ser sjants grad det første året og ble fenrik i 2012.

– Jeg ville lære mer om etterretning, men ønsket også å utdanne meg videre. Så jeg søkte og kom inn på Luftkrigsskolen i Trondheim i

2002. Jeg ble uteksaminert i 2004 og kom deretter til 132 luftving, Bodø, 331 skvadron som etterretningsoffiser i Mission Support. Mens jeg tjenestegjorde der ble det i 2005 tre måneder i operasjonen Baltic Air Policing med F-16, som for øvrig var Norges første deployering til Siaulia i Litauen med jagerfly på QRA-oppdrag for NATO, forteller Linn Therece Johansen.

BLE ADJUTANT FOR GENERALINSPEKTØREN

I 2006 tjenestegjorde Linn Therece som etterretningsoffiser ved 139 luftving på Bardufoss før hun tiltrådte som adjutant for daværende generalinspektør for Luftforsvaret, Stein Erik Nodeland.

– Etter to givende år som adjutant, samt et år som presse- og informasjonsoffiser i Luftforsvarsstaben, var tiden moden for å få faglig påfyll



På øvelse Cold Response.

Foto: Forsvaret

av teoretisk kunnskap. Jeg begynte på Handelshøyskolen BI, der jeg tok en Master of Management med vekt på organisasjonspsykologi og kommunikasjon. Etter studiet ønsket jeg meg tilbake til Luftforsvarsstaben, en jobb som både ga ny innsikt, var meningsfull og som ikke minst gjorde studiene jeg nettopp hadde fullført, kunne komme til sin rett, forteller Linn Therece.

KOMMUNIKASJON ER ALT

Etter ett år som prosjektleder i Forsvarets mediesenter begynte hun i sin nåværende stilling i Kommunikasjonsenheten i Forsvarsdepartementet der hun arbeider tett opp mot forsvarsledelsen som talsperson med majors grad.

– Når jeg ser tilbake på det jeg har fått være med på, gjennom alle årene i Forsvaret, vil jeg si at jeg er privilegert. Å arbeide med kommunikasjon, som jeg nå gjør i Forsvaret, er lærerikt, givende, spennende og utfordrende. Åpenhetslinjen som

preger etaten er basert på en oppriktig vilje til å gi samfunnet innsikt i hva og hvem Forsvaret består av, hvilke oppgaver Forsvaret løser, hvorfor og hvordan – om ikke ned på detaljnivå, men tilstrekkelig til å forstå hvorfor Norge har et forsvar for landets sikkerhet og befolkningens trygghet. Forsvaret er avhengig av allmennhetens tillit. Graden av åpenhet avhenger av sakenes art og karakter. Det løpende spørsmål er hele tiden hva en kan være åpen om og ikke. Og så utfordres vi jo av pressen. Journalister tar ikke alltid nei for et svar. Da er det viktig å kunne forklare hvorfor og håpe at det resulterer i forståelse. Den gjensidige respekten for hverandre bør uansett alltid være der. Jeg tenker at kommunikasjon på sett og vis er alt. Det handler om interaksjon fremfor ikke å vise; vi kan som kjent ikke kommunisere. For meg som offiser er det å være bærer av Forsvarets verdier – respekt, ansvar og mot – noe jeg er stolt av. Det dreier seg om det

grunnleggende i livet, sier Linn Therece Johansen.

KVALITET I ALT EN GJØR.

– Jeg befinner meg i det militærstrategiske miljøet i departementet der en får bred innsikt i Forsvaret. Det er, om ikke en forutsetning så i alle fall en vesentlig fordel, for å gjøre en god jobb hos oss. Når jeg tenker på de menneskene jeg omgås til daglig ser jeg hvordan de er opptatt av å levere kvalitet innenfor rammen de har til rådighet. Selv om det er et lederansvar å maksimere utbyttet, eller effekten, av de ressursene man har til rådighet – å gjøre mye ut av lite, kan ikke sjefene gjøre dette alene. Ledere må formidle at endring er normalt og at innsatsen den enkelte gjør for å øke effekten innenfor deres ansvarsområde er med på å heve nivået i hele Forsvaret. Det er summen av alle enkelttiltak som vil sikre at vi har et Forsvar vi kan være stolte av, også i fremtiden. Forutsetningene mener jeg vi har. Profesjonalitet, som er høyst betegnende for Forsvaret, er en av forutsetningene, sammen med lojalitet og samvirke, understreker Linn Therece.

AKTIV FRITID

Om hun er aktiv i sin tjeneste i Forsvaret, er hun ikke mindre aktiv i fritiden.

– Før spilte jeg fotball og volleyball, men etter hvert ble faste tidspunkt for trening, kamper og turneringer byttet ut med egentrening. Friluftaktiviteter gjør at jeg kan bestemme tidspunktene selv, og kjæresten og jeg løper sammen så ofte vi kan. Ellers blir det generelt vedlikehold av fysikken samt skiturert bort-, opp og nedover gjennom vinteren. I feriene liker vi å reise, både i inn- og utland, men setter også pris på en rolig lørdags formiddag på nabolagskafeen. For øvrig har jeg familie i nord, og turen går i blant til Harstad. Når jeg kommer dit er jeg på mange måter hjemme. Selv om jeg snakker østlandsdialekt kan jeg dra noen strofer på nordnorsk for moro skyld og det er alltid like befriende, ler Linn Therece Johansen.



gjesteskribenten: Frank Bakke-Jensen

Frank Bakke-Jensen var i en årrekke medlem av kommunestyret i Båtsfjord. Ble stortingsrepresentant for Finnmark i 2009. Satt i Næringskomiteen fra 2009–2016. Ble utnevnt til forsvarsminister i Solberg 2-regjeringen i 2017.

Vi skal være stolte av Kystvakten

Det er ikke mange i Forsvaret som kan vise til et aktivitetsnivå som kan måle seg med Kystvakten.

Kystvakten støtter en rekke offentlige myndigheter i sin fredsoperative virksomhet, og løser disse oppgavene på en meget god måte. Vi har all grunn til å være stolte av den jobben Kystvakten gjør, både for Forsvaret og for fellesskapet. Det skal jeg som forsvarsminister sørge for at de fortsetter å gjøre i framtiden.

Kystvakten er gjennom sitt daglige virke på sjøen Forsvarets primære kapasitet for å løse fredtidsoperative oppgaver. Ved siden av sine daglige operasjoner langs vår langstrakte kyst og i det værharde Barentshavet – noe som kan være krevende nok – har fartøyene fra Kystvakten også deltatt i internasjonale operasjoner. I tillegg bidrar Kystvakten med personell til EUs flyktningsoperasjon Triton i Middelhavet.

Regjeringen jobber for at Kystvakten skal fortsette å kunne levere på det høye nivået den gjør i dag. Det er allerede gjennomført omfattende vedlikehold og oppgradering av de helikopterbærende fartøyene i Kystvakten. Den aldrende Nordkapp-klassen har imidlertid behov for økt vedlikehold. Regjeringen foreslår å bevilge ressurser til dette, slik at vedlikeholdsbehovet på disse fartøyene ikke medfører redusert seilingsaktivitet. I 2018 planlegges det normal aktivitet i Kystvakten. Allerede i 2016 ble Kystvakten tildelt 40 millioner kroner, slik at isbryterkapasiteten på KV Svalbard kunne opprettholdes.

Kystvakten er en viktig del av Forsvaret i alle konfliktnivåer, fra fred til sikkerhetspolitisk krise og krig. Regjeringen planlegger derfor å legge fram et forslag til Stortinget om en forsert og samlet anskaffelse av tre nye, like helikopterbærende og havgående kystvaktfartøyer til erstatning for Nordkapp-klassen.

De nye fartøyene vil få dobbel besetning, slik at en rotasjonsordning bidrar til et høyere aktivitetsnivå. Dette er en del av langtidsplanen. Kontrakten for de nye fartøyene forbeholdes norsk industri. Som mange er kjent med

går vi nå videre med forhandlinger med Vard. I regjeringens budsjettforslag for 2018 har vi foreslått å bruke 294 millioner kroner på denne anskaffelsen.

Så til det som er mindre bra. Forsinkelsene i leveransene av NH-90-helikoptrene gjør at Kystvakten dekker mindre områder og kontrollerer færre fartøyer sammenliknet med hva de kunne ha gjort med helikoptre om bord. Det er et omfattende arbeid som pågår for å finne løsninger for NH90-utfordringen, også i Forsvarsdepartementet. Samarbeidet med andre kapasiteter i Forsvaret kompensere imidlertid et stykke på vei for denne mangelen, og jeg er stolt av hva Kystvakten likevel leverer. Jeg har også klare forventninger til hva Kystvakten får til når NH90 etter hvert kommer på plass.

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet at samarbeidet Kystvakten har med Kystverket om bruk av fly videreføres i 2018, på samme nivå som i 2017. for å sikre evnen til luftovervåking er Kystverkets overvåkingsfly en viktig støtteressurs. Aktiviteten i 2018 vil være på et normalt nivå, etter en periode med omfattende vedlikehold og oppgradering av fartøyene.

For fiskeriene har Kystvakten stor betydning. Kystvakten bidrar til kontroll gjennom effektiv overvåking, tilstedeværelse og jevnlig og målrettede inspeksjoner i områder med fangst og fiske. Tiltak mot overfiske i Barentshavet og mot dumping av fisk blir prioritert. I tillegg gir Kystvakten viktige bidrag til redningsberedskap, sjøsikkerhet, oljevernberedskap og andre sivile oppgaver.

Felles for de fleste av Kystvaktens oppdrag er at de bidrar til å trygge miljøet i en sårbar sone. Kystvakten jobber etter mottoet «Alltid til sted – klare med det vi har». Det gir en god beskrivelse av den innsatsen Kystvakten gjør for landet vårt. Denne innsatsen vil ikke bli mindre viktig i tiden framover, det er helt sikkert.

Denne kronikken er også gjengitt i Fiskeribladet.

KFB er et samarbeids- og interesseorgan for organisasjoner som er opptatt av samfunnsikkerhet og beredskap med utgangspunkt i Totalforsvarskonseptet:

NEGOTIA

NETTVERK FOR
KVINNELIG BEFAL (NvKB)

NORGES KVINNE- OG
FAMILIEFORBUND (K&F)

NORGES LOTTEFORBUND (NLF)

PERSONELLFORBUNDET (Pefo)

NORGES FORSVARSFORENING (NFF)

FOLK OG FORSVAR

NORGES SIVILFORSVARSFORBUND

POLITIETS FELLESFORBUND

NORGES MILITÆRKAMERATERS
FORBUND (NMKF)

H.M. DRONNING
SONJA ER KFBS
ÆRESPRESIDENT



PRINSESSE ASTRID
FRU FERNER ER KFBS
HØYE BESKYTTER



STYRET

FUNG. LEDER

Anne-Lise Johnsen
styreleder@kfb.no

FUNG. NESTLEDER

Signe Øye
signe.oye@online.no

MEDLEMMER

Wenche Rolstad (K&F)
wrwenche@gmail.com

Line Wigdal Raustein (NLF)
linewrausteingmail.com

Synnøve Lohne-Knudsen (NEGOTIA)
slk@negotia.no

Jeanette J. Jensen
jea.juje@gmail.com

Inger Løwen
inger.lowen@pefo.no

SEKRETARIATET



DAGLIG LEDER
Hanne Guro Garder
hanne.garder@kfb.no



SEKRETARIATSMEDARBEIDER
Hilde Andrea Johansson
hilde.johansson@kfb.no



REDAKTØR
Jan Erik Thoresen
redaksjon@kfb.no

FYLKESKONTAKTER

AUST-AGDER

Gro Jareid
976 34 035
ghj.eid@gmail.com

HORDALAND

Bjarnhild Hodneland
928 93 155
bj.hodneland@gmail.com

OSLO OG AKERSHUS

Jeanette J. Jensen
467 74 066
jea.juje@gmail.com

TELEMARK

Åsne Fjeld
971 18 822
aasnesfjeld@gmail.com

VESTFOLD

Solfrid Bergan
975 34 676
godt.salg@start.no

BUSKERUD

Kari Harm
917 28 547
kaharm@online.no

MØRE OG ROMSDAL

Anne-Lise Johnsen
412 48 664
anlijohnsen@gmail.com

SOGN OG FJORDANE

Nina C. R. Solvi
926 67 111
ninasol1@online.no

TROMS

Emmy Iversen
977 62 598
emmyiversen@yahoo.no

ØSTFOLD

Sølvi Skram Vedø
901 61 399
solvi.skram.vedo@gmail.com

HEDMARK

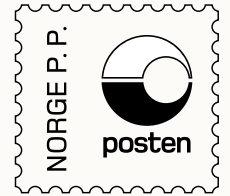
Grete Nordbæk
970 61 098
greno10@online.no

OPPLAND

Wenche Rolstad
402 44 896
wrwenche@gmail.com

VEST-AGDER

Vera Ringdal Folkvord
915 81 675
verafolkvord@hotmail.com



EN HUND ETTER BOMBER

Menneskets beste venn kan avsløre eksplosiver.

Basert på en virkelig hendelse ble det nylig gjennomført en fullskalaøvelse der Forsvarets hundetjeneste spilte hovedrollen. Scenariotet foregikk på kjøpesenteret Trekanten i Bodø. Kjøpesenteret

var evakuert og Forsvarets søkshunder gjorde seg klare til å snuse seg frem til en bombe som var plassert der inne.

– Politiet var innstilt på å være med, så vi tenkte at vi skulle få en fullskala øvelse hvor vi plasserte ut ekte eksplosiver. Det er viktig å øve på dette, både for Forsvaret og sivilsamfunnet. Ved å gi støtte til politiet kan vi bidra på områder

der de ikke har tilstrekkelig med ressurser selv, sier orlogskaptein Wiggo Korsvik, stabsoffiser ved Forsvarets operative hovedkvarter (FOH).

Etter en nøye brief om hva som var situasjonen inne på senteret beveget flere makkerpar seg inn i butikken.

– Et makkerpar består av en hundefører og en manuell søksperson foruten søkehunden. Hundeførerens oppgave er å kommunisere og lese på hunden hva den oppdager. Søkspersonens oppgave er å gå på egen hånd og søke med bl.a. lommelykt og speil. På den måten kan de oppdage unormale objekter i søksområdet, forklarer løytnant Kristoffer Modell, trops sjef for hundetroppen i Bodø.

Etter kort tid klarte den ene hunden å snuse seg frem til eksplosivet, en fem kilo tung ladning med sprengstoff, nok til å sprengte en hel buss. Hundeføreren tok et bilde av funnstedet og hunden fikk sin belønning i form av en godbit. Så kunne bombegruppen eller bomberoboten gjøre sin del av jobben.

– Det er viktig å ha denne typen øvelser for å bli bedre, men også for å få et tettere samarbeid med andre avdelinger i Forsvaret som jobber med det samme, sier Kristoffer Modell.



Slik jobber en bombehund.

Foto: Forsvarets mediesenter

Hvordan skape
et trygt og
robust samfunn?

Klikk deg inn på

www.kfb.no

KFB
Kvinnens Frivillige Beredskap